

Landspakket **Aruba**

Uitvoeringsagenda

1 juli – 30 september 2023

Op 4 april 2023 zijn Aruba, Curaçao Sint Maarten en Nederland een nieuwe fase gestart door het ondertekenen van een zogenoemde 'Onderlinge regeling samenwerking bij hervormingen'. De regeling vormt de basis waarop Aruba en Nederland met elkaar samenwerken en heeft als leidende beginselen; eigenaarschap, gelijkwaardigheid, gemeenschappelijkheid.

Sinds het tekenen van de onderlinge regeling Landspakket Aruba in 2020 is de realisatie van een breed palet aan hervormingen op gang gekomen. Deze hervormingen moeten bijdragen aan de weerbaarheid en veerkracht van economie en samenleving.

In het Landspakket zijn maatregelen opgenomen die volgende gebieden betreffen: financieel beheer; kosten en effectiviteit van de publieke sector; belastingen; de financiële sector; de economie; zorg; onderwijs en het versterken van de rechtsstaat. De concrete afspraken waar deze maatregelen uit bestaan zijn opgenomen in een Uitvoeringsagenda. Voor u ligt thans de Uitvoeringsagenda over de periode van 1 juli tot en met 31 oktober 2023

In dit derde kwartaal wordt weer hard gewerkt aan de diverse maatregelen. Er wordt een impactanalyse opgeleverd van een nieuw in te voeren verslaggevingsstelsel ten behoeve van de versterking van de financiële kolom van Land Aruba. Daarnaast wordt er komend kwartaal een Business Intelligence Infrastructuur ontworpen t.b.v. het Nationaal Statistisch Systeem (NSS). In het kader van de doorontwikkeling van de Belastingdienst worden verdere stappen genomen om de achterstanden weg te werken die ondersteund worden door een programma manager. Eind aankomend kwartaal zet men zich tevens in om te komen tot een doorrekening van de kostenontwikkeling t.b.v. een meerjarig financieel kader voor de zorg.

Leeswijzer

In deze Uitvoeringsagenda zijn de gerealiseerde afspraken uit de Uitvoeringsagenda 2023-Q2 verdwenen, de afspraken uit de Uitvoeringsagenda 2023-Q2 die nog gerealiseerd moeten worden, zijn blijven staan en nieuwe afspraken voor het komende kwartaal (2023-Q3) zijn toegevoegd. Op deze manier is het overzichtelijk welke afspraken gelden voor het komende kwartaal. De beoogde resultaten worden doorgenummerd zodat duidelijk is dat er stappen vooraf zijn gegaan aan de huidige afspraken.

Mr. E.C. Wever-Croes
Minister-president van
Aruba

A.C. van Huffelen
Staatssecretaris van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Thema A:
Financieel beheer

Thema E:
Economische hervormingen

Thema B:
**Kosten en effectiviteit
publieke sector**

Thema F:
Zorg

Thema C:
Belastingen

Thema G:
Onderwijs

Thema D:
Financiële sector

Thema H:
Versterken rechtsstaat

Thema A: Financieel beheer

Doel • het beheersen en het op orde krijgen van het financieel beheer en het financieel toezicht vanuit de noodzaak om als overheid 'in control' te zijn.

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
A.1 Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.1.1 Juridisch kader aanpassen als basis om financiële kolom te versterken.	16. Uitvoeringsbesluit aanbestedingen: publiceren.	Q4 2023	Aruba	Deadline is onder voorbehoud van de behandeling door de Raad van Advies en de Staten. Om tot de publicatie van het uitvoeringsbesluit aanbestedingen te komen, is ook een wijziging van de aanbestedingsverordening noodzakelijk. Daardoor hangt de publicatie van het uitvoeringsbesluit samen met dit andere wetgevingstraject.
		18. Verslaggevingsstelsel: impactanalyse is gereed conform PvA.	1 augustus 2023	Aruba + Nederland	De concept rapportage is conform PvA tijdig opgeleverd, op een aantal punten moet de analyse door opdrachtnemer nog verder uitgewerkt worden. Hiervoor wordt de deadline verschoven naar 1 augustus.
		19. Verslaggevingsstelsel: concept implementatieplan is gereed conform PvA.	15 september 2023	Aruba + Nederland	Zie toelichting bij A.1.1.18. Doordat de impactanalyse nog niet is afgerond, wordt het implementatieplan op een later moment opgesteld. Waardoor de deadline opschuift naar medio september.
		22. Impactanalyse Regeling Materieel Beheer afgerond.	3 juli 2023	Aruba + Nederland	In tegenstelling tot wat eerder werd verwacht kon de impactanalyse niet in april worden afgerond. Het plannen van de benodigde gesprekken nam meer tijd in beslag, maar inmiddels hebben deze wel plaatsgevonden, waardoor ook de analyse en de rapportage kunnen worden afgerond. Streven is om de impactanalyse nog voor begin juli af te ronden.
		23. Implementatieplan Regeling Materieel Beheer bestuurlijk vastgesteld.	29 september 2023	Aruba	Door de situatie omtrent de impactanalyse (zie toelichting A.1.1.22) wordt ook de planning van de bestuurlijk vaststelling verschoven.
		25. Wijziging Aanbestedingsverordening aanbieden aan de Raad van Advies.	30 juni 2023	Aruba	Hangt direct samen met A.1.1.16. Na bestuurlijke besluitvorming wordt de conceptwijziging van de aanbestedingsverordening, ter advisering, aangeboden aan de Raad van Advies. Bij het opstellen moest deze activiteit, volgens planning, nog plaatsvinden en blijft derhalve nog staan.
		26. Implementatieplan Verslaggevingsstelsel bestuurlijk vastgesteld.	17 november 2023	Aruba	Activiteit is een vervolg op A.1.1.19 (Opstellen concept implementatieplan). Door de vertraging bij het opstellen van het implementatieplan, zal ook de bestuurlijke vaststelling later plaatsvinden.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
A.1	vervolg	A.1.3 Roadmap verbetering financieel beheer.	5. Aanvullen nulmetingen met Douane en DIMP.	1 december 2023	Aruba + Nederland	In de nulmetingen worden de verbeterpunten in kaart gebracht met betrekking tot de controleerbaarheid van de financiële gegevens. De nulmeting voor de Douane wordt voor 30 juni afgerond, voor de nulmeting DIMP moet eerst nieuwe externe capaciteit aangetrokken worden, die kan ondersteunen bij de uitvoering. Deze capaciteit is waarschijnlijk pas in september beschikbaar, waardoor de afrondingsdatum voor de nulmeting DIMP verschuift naar december.
			7. Opdracht verstrekt voor een onderzoek naar de optimalisatie van de financiële werkprocessen en de inrichting van het 3-lines-of-defense model.	31 augustus 2023	Aruba + Nederland	Er wordt een blauwdruk en een implementatieplan opgesteld voor de inrichting van de financiële werkprocessen (incl. organisatie, personeel en systemen) en het '3-lines-of-defense' model. De ambtelijke afstemming van het plan van aanpak heeft langer geduurd dan waar eerder rekening mee werd gehouden, waardoor ook de bestuurlijke vaststelling later heeft plaatsgevonden. Het aanbestedingstraject zal eind augustus zijn afgerond.
			8. Definitief rapport opgeleverd met de blauwdruk voor de inrichting van de financiële werkprocessen (incl. organisatie, personeel en systemen) en het '3-lines-of-defense' model.	29 februari 2024	Aruba + Nederland	Opgenomen deadline is onder voorbehoud van de opdrachtverlening en de definitieve onderzoeksopzet. Zie ook A.1.3.7.
			9. Bestuurlijke vaststelling implementatieplan voor de inrichting van de financiële werkprocessen (incl. organisatie, personeel en systemen) en het '3-lines-of-defense' model.	30 mei 2024	Aruba + Nederland	Opgenomen deadline is onder voorbehoud van de opdrachtverlening en de definitieve onderzoeksopzet. Zie ook A.1.3.7.
			10. Opstellen en bestuurlijk vaststellen plan van aanpak informatiemanagement en IT-beheer financiële processen	30 september 2023	Aruba + Nederland	Beheersorganisatie rond IT-beheer moet geactualiseerd worden en informatiemanagement moet opgezet worden. Dit in navolging van de eerder uitgevoerde quick scan. Onderwerpen die hier aan de orde komen zijn onder andere: organisatie, bemensing en functies met bijhorende actuele omschrijving. Informatiseringsbeleid en haar toepassing in de financiële functie, risicobeheer, functioneel en technisch beheer.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
A.1	vervolg	A.1.4	Roadmap verbetering begroting.	2. Opstellen cursus begroting en begrotingsproces (updaten Leergang Openbare Financiën Aruba).	29 maart 2024	Aruba + Nederland	Twee van de in totaal tien modules van de LOFA e-cursus zijn inmiddels afgerond. Dit bracht meer werk met zich mee dan waar eerder rekening mee werd gehouden. Daarnaast is de beschikbare tijd binnen de werkgroep beperkter, door andere lopende verbetertrajecten en de benodigde prioritering. De afrondingsdatum wordt derhalve verruimd van september naar maart 2024.
				3. Vaststellen cursus begroting en begrotingsproces (updaten Leergang Openbare Financiën Aruba).	28 juni 2024	Aruba	Zie toelichting A.1.4.2. Het vaststellen van de LOFA e-cursus zal plaatsvinden door middel van een beta-test onder een kleinere groep gebruikers.
				4. Opstellen en bestuurlijk vaststellen van een plan van aanpak voor de implementatie van de geïdentificeerde quick wins, ter verbetering van het begrotingsproces.	31 juli 2023	Aruba + Nederland	De quick win richt zicht op de introductie van een systeem en een (intranet) website, die het begrotingsproces kunnen ondersteunen. Er wordt nog gewerkt aan de opzet voor een verkenning naar de (on)mogelijkheden voor de implementatie van een dergelijk systeem. Daardoor verschuift de afrondingsdatum van juni naar juli.
				5. Opstellen van een plan van aanpak voor een onderzoek naar de wijze waarop policy based budgeting kan worden geïmplementeerd op Aruba (incl. implementatie planning- & controlcyclus).	30 juni 2023	Aruba + Nederland	Ten tijde van het opstellen van deze uitvoeringsagenda werd nog aan het plan van aanpak gewerkt. Verwachting is dat deze rond de datum van 30 juni zal zijn opgesteld, waarna de bestuurlijke vaststelling kan plaatsvinden.
				6. Bestuurlijk vaststellen van een plan van aanpak voor een onderzoek naar de wijze waarop policy based budgeting kan worden geïmplementeerd op Aruba (incl. implementatie planning- & controlcyclus).	31 augustus 2023	Aruba	Zie toelichting A.1.4.5.
				A.1.5	Roadmap verbetering financieel beleid.	2. Opstellen en bestuurlijk vaststellen plan van aanpak doorlichting niet-belastingmiddelen.	30 september 2023

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting	
A.2	A.2.3	Realisatie van het Implementatieplan Nationaal Statistisch Systeem.	2. Ontwerpen technische en Business Intelligence infrastructuur voor het Digitale Data Platform.	1 oktober 2023	Aruba + Nederland	De technische infrastructuur is in concept opgeleverd en wordt herzien. De NSS Commissie heeft tot taak de beschrijving van de benodigheden voor de B1 infrastructuur en het Data Disseminatie Platform. Assistentie is gevraagd aan de UNSD.
			4. Concept wetteksten gereed voor aanbidding aan Ministerraad.	29 september 2023	Aruba	Is vervolg op A.2.3.1.
A.3	A.3.1	Onderzoek naar subsidiebeleid en -uitvoering.	7. Aanbesteding externe ondersteuning inhaalslag eindafrekeningen afgerond.	31 juli 2023	Aruba + Nederland	Er wordt nog gezocht naar geschikte ondersteuning. Samen met het aanbestedingstraject kan de opdrachtverlening waarschijnlijk eind juli plaatsvinden, in plaats van mei.
			8. Inhaalslag eindafrekeningen afgerond.	28 juni 2024	Aruba + Nederland	
			9. Implementatieplan quick wins opgesteld.	29 maart 2024	Aruba + Nederland	Naast een herziening van het subsidiebeleid en het proces worden op de kortere termijn afspraken gemaakt die de getrouwheid en de rechtmatigheid van de subsidieverlening verbeteren.
A.4	A.4.1	Onderzoek naar huidige situatie en doelstellingen.	4. n.n.b.	n.n.b.	Aruba + Nederland	Wordt in het kader van de roadmap Financieel Beheer (zie A.1.3) later opgenomen in de uitvoeringsagenda.

Thema B: Kosten en effectiviteit publieke sector

- Doel**
- de doelmatigheid van de publieke sector verhogen door een verlaging van de public wage bill (in lijn met het Caribisch gemiddelde van 10 procent van het BBP) en het terugdringen van de kosten van de publieke sector in algemene zin;
 - het verhogen van de kwaliteit en de effectiviteit (inclusief uitvoeringskracht) van de publieke sector.

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting			
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	B.1.1	Doorlopend.					
B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-)overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (diene ze publieke belangen/doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.2.1	Doorlichting van (semi-)overheidsbedrijven en overheidsentiteiten.	7. Plan van aanpak opstellen deelnemingen- / dividendenbeleid ambtelijk geaccordeerd .	30 juni 2023	Aruba + Nederland	Ten tijde van het opstellen van deze uitvoeringsagenda werd nog gewerkt aan het plan van aanpak.	
				8. Plan van aanpak opstellen deelnemingen- / dividendenbeleid bestuurlijk geaccordeerd .	1 augustus 2023	Aruba	Is een vervolg op B.2.1.7.	
				9. Plan van aanpak implementatie aanbevelingen uit specifieke doorlichtingen ambtelijk geaccordeerd.	31 augustus 2023	Aruba + Nederland	Voor een van de overheidsbedrijven uit de doorlichting (Freezone) wordt een specifiek plan van aanpak opgesteld ter implementatie van de aanbevelingen.	
				10. Plan van aanpak implementatie aanbevelingen uit specifieke doorlichtingen bestuurlijk geaccordeerd.	29 september 2023	Aruba	Is een vervolg op B.2.1.9.	
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	B.3.1	Afspraken die gemaakt worden in de regiegroep Luchtvaart zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralsnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.		Aruba + Nederland			
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.1	Verkenning mogelijkheden wetgevingspool ten behoeve van (tijdelijke) versterking wetgevingsfunctie landen.	5. Werving tijdelijke wetgevingscapaciteit.	doorlopende activiteit	Aruba + Nederland	Op basis van de behoefte (o.a. opgenomen in de wetgevingskalender (B.4.1.4)) wordt zowel generalistische als specialistische wetgevingscapaciteit aangetrokken.	
		B.4.2	Voorstellen ontwikkelen om kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren.	7. Roadmap bestuurlijk vastgesteld.		31 augustus 2023	Aruba	De roadmap ziet toe op doorontwikkeling van de overheidsorganisatie. 31 Augustus is streefdatum, mogelijk is het nog nodig/gewenst om stakeholders te raadplegen, als gevolg waarvan de datum nog kan schuiven.
		B.4.3	Ontwerpen overheidsorganisatie.	5. Opleveren van het eindrapport door Opdrachtnemer inclusief een bestuurlijk vastgelegd afwegingskader, toepassing van het afwegingskader, indeling topstructuur en vervolgstappen.		1 april 2024	Aruba + Nederland	Dit traject wordt uitgevoerd en gemonitord op basis van door de opdrachtnemer in het Plan van Aanpak aangegeven mijlpalen/tussenresultaten.

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting	
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.3 In aanvulling op het vergelijkend onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden wordt een benchmark onderzoek uitgevoerd waarin de arbeidsvoorwaarden uit de (semi)publieke sector worden vergeleken met de private sector.	7. Beleidsreactie bestuurlijk vastgesteld.	n.n.b.	Aruba	De rapportage is opgeleverd. Er vindt momenteel afstemming plaats over de afronding.
			8. n.n.b.	n.n.b.	Aruba + Nederland	Vervolgacties worden bepaald op basis van het onderzoeksrapport en de beleidsreactie.
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).	B.6.2 Juridisch kader onderzoeken.	9. Uitvoering fase 1 PvA niet-integer gedrag afgerond.	30 juni 2023	Aruba	Betreft maatregelen die genomen worden bij niet integer gedrag. De deadline verschuift vanwege raakvlakken met de invoering van prestatiemanagement.
			10. Uitvoering Fase 2 PvA niet-integer gedrag afgerond.	15 januari 2024	Aruba	Zie toelichting bij B.6.2.9
			12. Uitvoering fase 2 PvA proefplaatsing afgerond.	15 januari 2024	Aruba	Betreft het instellen van een proefplaatsing voorafgaande aan definitieve plaatsing in een hogere functie.
			14. PvA aanpak moeilijk te re-integreren non-actieven Fase 2 afgerond.	15 januari 2024	Aruba	Fase 2 betreft: doorlopen re-integratietraject voor interne plaatsing (binnen overheid), doorlopen re-integratietraject voor externe plaatsing (buiten overheid) indien intern niet lukt.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	B.7.1 Inventarisatie omvang externe inhuur.	3. n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.1 Onderzoek naar de HR-functie.	8. Concept HR-strategie voor ambtelijke discussie opgesteld.	31 juli 2023	Aruba	Dit is één van de aanbevelingen uit het rapport van de doorlichting van de HR functie (B.8.1.5). Deze activiteit is mede afhankelijk van het bestuurlijk besluit over het betrekken van stakeholders.
			9. Concept beleid werving en selectie instroom ambtelijk vastgesteld.	30 juni 2023	Aruba	Dit is één van de aanbevelingen uit het rapport van de doorlichting van de HR functie (B.8.1.5). De deadline verschuift naar Q2 vanwege het niet van te voren verwachte benodigde capaciteitsbeslag t.b.v. de invoering van prestatiemanagement. Deze activiteit is mede afhankelijk van het bestuurlijk besluit inzake het advies van DRH over de het betrekken van stakeholders.
			10. Beleid werving en selectie instroom bestuurlijk vastgesteld.	15 september 2023	Aruba	Het concept is later opgeleverd dan gepland en moet besproken worden met desbetreffende stakeholders waardoor de datum voor bestuurlijke vaststelling is verschoven.

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting		
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.	B.9.1	Analyse hoe strategisch personeelsbeleid te moderniseren.	11. Onderzoek naar opties mbt introduceren leadership programma afgerond.	Q3 2023	Aruba + Nederland	
		B.9.2	P-cyclus met prestatie-management invoeren.	2. Inwerkingtreding P-cyclus met rechtsgevolgen.	1 januari 2024	Aruba	Op 1 januari 2023 is prestatie-management in werking getreden. Besloten is dat hier pas vanaf 2024 ook rechtsgevolgen aan verbonden zijn.
				4. Monitoring op basis KPI's, eerste rapportage gereed.	29 september 2023	Aruba	Dit betreft een eerste rapportage, waarbij nog niet alle KPI's gemeten zullen worden, dit gezien de verschuiving van de deadline van B.9.2.2. Volledige meting zal pas na 1 jan 2024 mogelijk zijn.
B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.2	Digitalisering dienstverlening overheid.	4. Quick scan uitgevoerd ten behoeve van actieplan E-government.	30 september 2023	Aruba+Nederland	T.b.v. het faciliteren van de implementatie van de E-Gov visie/Roadmap, verkennen TWO AUA en TWO NL hoe er vanuit het Landspakket ondersteunt kan worden bij het maken en uitvoeren van een actieplan. Een Quick scan zal in het verlengde hiervan uitgevoerd worden. Hierbij wordt ondersteuning verleend door een externe partij. De scan brengt in beeld wat de huidige stand van zaken is t.a.v. het realiseren van de E-Gov visie. De voorgaande deadline was Q2 2023 en betrof een andere insteek dat door voortschrijdend inzicht is aangescherpt
				5. Quick Scan ambtelijk vastgesteld.	31 oktober 2023		

Thema C: Belastingen

- Doel**
- het herinrichten van een robuust belastingstelsel met een brede grondslag, dat bijdraagt aan een eerlijke(re) verdeling van het inkomen, stimulering van de economie en uitvoerbaarheid en controleerbaarheid door de Belastingdienst;
 - het realiseren van adequaat ingerichte belastingdiensten.

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting		
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegevoegd: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.	C.1.2	Implementatie nieuw fiscaal stelsel.	5. Het voeren van verkennende gesprekken over eventuele verdere ontwikkeling van het fiscaal stelsel van Aruba.	Q1 2024	Aruba + Nederland	Bezien zal worden of aanvullende wijzigingen in de huidige belastingwetgeving nodig zijn, ook in het licht van de ingrijpende hervormingen die per 1 januari 2023 zijn doorgevoerd. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de invloed hiervan op de stakeholders, inclusief uitvoerbaarheid.
C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	C.4.1	Optimalisering en modernisering Belastingdienst.	6. Kwartaalrapportage.	20 juli, 20 oktober 2023, 31 januari 2024	Aruba	Deze rapportages vormen input voor het bespreken van de voortgang.
				9. Werving en selectie gestart van ondersteunend team t.b.v. inhalen van achterstanden in bezwaarafhandeling.	Q3 2023	Aruba	
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Aruba overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1	Invoering Belastingregeling.	2. Behandeling Rijksministerraad.	n.n.b.	Aruba + Nederland	Naar aanleiding van advies van de Arubaanse Raad van Advies over de concept wetteksten zal gesproken worden over de mogelijke budgettaire gevolgen. Afhankelijk van de uitkomsten daarvan wordt het vervolgtraject bepaald.
				3. Invoering Belastingregeling (BRNA).	n.n.b.		Zie C.5.1.2

Thema D: Financiële sector

- Doel**
- het realiseren van een stabiele financiële sector die zijn rol ter ondersteuning van de reële economie op een goede manier kan vervullen;
 - het realiseren van een passende wijze van regulering van de financiële sector, waarbij adequaat toezicht wordt gehouden op de naleving;
 - het realiseren van een toezichthouder die tijdig en daadkrachtig optreedt bij problemen bij financiële ondernemingen.

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting		
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1				Wordt voorlopig niet opgepakt.	
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel (DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1	Aanpassing DGS en wetgeving rondom bestrijding witwassen en terrorismebestrijding.	5. Vaststelling landsbesluit DGS.	1 januari 2024	Aruba	Nader onderzoek dat op advies van DNB is uitgevoerd, heeft duidelijkheid gebracht over de benodigde aanpassingen van het landsbesluit en andere wetgeving (Ltk en/of Faillissementsverordening).
				6. Inwerkingtreding landsbesluit DGS.	1 januari 2025	Aruba	Verwachting is dat, na de vaststelling van het landsbesluit DGS (D.4.1.5), nog ongeveer een jaar gemoeid zal zijn met de organisatie/implementatie van het DGS. Onder andere gaat het om bemensing, procedures, communicatie en oprichting van de stichting.
		D.4.2	Aanpassing overige wetgeving conform wetgevingskalender.	4. Ministeriële regeling Consumentenkrediet afgekondigd.	1 oktober 2023	Aruba	Een onderzoek naar de implicaties van het invoeren van een maximale kredietvergoeding wordt in juli afgerond. Tevens wordt gewerkt aan de aanpassing/uitbreiding van de ministeriële regeling, dit op basis van voortschrijdende inzichten. Onder meer de maximale kredietrente is daarbij van belang.
				5. Ministeriële regeling Consumentenkrediet in werking.	1 januari 2025	Aruba	Na afkondiging van de ministeriële regeling (D.4.2.4) dienen nog diverse landsbesluiten te worden voorbereid en richtlijnen worden opgesteld. Daarnaast zal de organisatie/implementatie ter hand moeten worden genomen, waaronder het organiseren van de benodigde menskracht.
		6. Bepalen van de vervolgstappen.	n.n.b.	Aruba			

Thema E: Economische hervormingen

- Doel**
- het realiseren van een weerbare, dynamische en veerkrachtige economie;
 - het realiseren van een robuust en betaalbaar sociaal zekerheidsstelsel, dat de prikkels op de juiste plek legt.

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
E.1 Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.1.1 Analyse van arbeidsmarktbeleid en wet- en regelgeving.	11. Implementatie PvA Bijstand ambtelijk vastgesteld.	15 december 2023	Aruba + Nederland	Dit PvA is één van de vervolgcacties van het bestuurlijk principebesluit m.b.t arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel. In dit PvA zal onder meer worden ingegaan op de fasering van de hervormingsvoorstellen om de Bijstand te moderniseren en te versterken. De verwachte kosten en baten (voor zover dat in kaart gebracht kan worden) worden in dit PvA meegenomen en de onderlinge afhankelijkheden tussen de thema 's. Ook zal hierin aandacht uitgaan naar de aansturing van de hervormingsagenda en de betrokkenheid van de sociale partners.
		12. Implementatie PvA Handhaving ambtelijk vastgesteld.	15 december 2023	Aruba + Nederland	Dit PvA is één van de vervolgcacties van het bestuurlijk principebesluit m.b.t arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel. In dit PvA zal onder meer worden ingegaan op welke investeringen en instrumentarium er nodig zijn om de handhaving/toezicht voor de arbeidsmarkt en het sociale zekerheidsstelsel te versterken en te verbeteren.
		13. Implementatie PvA Doorontwikkeling DPL ambtelijk vastgesteld.	15 december 2023	Aruba + Nederland	Dit PvA is één van de vervolgcacties van het bestuurlijk principebesluit m.b.t arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel. Dit PvA gaat nader in op het her-activeren van de re-integratiedienstverlening van DPL en welke benodigheden daarvoor nodig zijn inclusief optimalisatie van werkprocessen.
		14. Implementatie PvA arbeidsmarktbeleid ambtelijk vastgesteld.	15 december 2023	Aruba + Nederland	Dit PvA is één van de vervolgcacties van het bestuurlijk principebesluit m.b.t arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel. Dit PvA gaat nader in op de fasering van de hervormingsvoorstellen t.b.v. modernisering en versterking van het socialezekerheidsstelsel en flexibilisering arbeidsmarkt.
		15. Programmamanager E.1 - E.4 benoemd.	29 september 2023	Aruba+ Nederland	Gezien de omvang en impact van het pakket aan hervormingen voor de arbeidsmarkt en sociale zekerheid wordt er een programma manager aangesteld om het implementatietraject te ondersteunen.
		16. Inzicht sourcing wetgevingstrajecten.	1 september 2023	Nederland + Aruba	Ten behoeve van de implementatie plannen wordt onderzocht op welk termijn en via welke wegen wetgevingsjuristen aangetrokken kunnen worden.
E.2 De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.2.1				Vervolgstappen worden bepaald mede n.a.v. uitkomsten E3.

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
E.3 Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.3.1	Onderzoek naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten.	8. Implementatie van de quickwins uit meerjaren PvA uitgevoerd.	15 juni 2023		Een aantal quickwins is niet gestart in afwachting van de invoering van het nieuwe toelatingshandboek 2023, de quickwins zien onder meer toe op het actualiseren van het toelatings- en integratiebeleid. Per 15 juni zullen alle quickwins gerealiseerd moeten zijn.
	E.3.2	Uitwerking aanpak van illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten.	1. Forecasting model gerealiseerd voor de arbeidskrachtenbehoefte op de arbeidsmarkt.	Q2 2024	Aruba	
			2. Plan van aanpak voor implementatie van aanbevelingen vloeiende uit onderzoek garantstellers voor buitenlandse arbeidskrachten ambtelijk vastgesteld.	Q4 2023	Aruba + Nederland	
3. Data cleansing gestart op databank Labora.	Q3 2023	Aruba				
E.4 Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.	E.4.2	Onderzoek naar stelsel van sociale zekerheid.	2. Roadmap E.1-E.4 ambtelijk vastgesteld.	15 februari 2024	Aruba + Nederland	Op basis van het bestuurlijk principebesluit en plannen van aanpakken zal de komende maanden een langer termijn strategie worden uitgewerkt voor de lage E nummers wat wordt opgenomen in de roadmap.
			3. Roadmap E.1-E.4 bestuurlijk vastgesteld	n.n.b.	Aruba	De bestuurlijke vaststelling van de Roadmap zal, vanwege de onderlinge samenhang, parallel met de bestuurlijke vaststelling van een programmaplan voor hervormingsvoorstellen worden gedaan. Op dit moment is nog niet duidelijk op welke termijn dat mogelijk zal zijn. Zowel het op te stellen van de verschillende implementatie PvA 's als de ambtelijke uitwerking van de Roadmap zullen hier richting aan geven.
E.5 Aruba verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025), tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekent de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Aruba en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.	E.5.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting	
E.6	E.6.2	Zie maatregel.	3. Vereenvoudiging openen bankrekening gerealiseerd.	n.n.b.	n.n.b.	CBA en ABA pakken deze actie op in overleg. De realisatie ligt buiten de directe invloedssfeer van de Arubaanse overheid. Daarom wordt hier nog geen datum opgenomen. Per kwartaal wordt gerapporteerd over de voortgang. De concept wet en de memorie van toelichting zijn in Q1 2023 door de CBA aangeboden aan de Minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling.
			5. Voortgangsrapportage AFTA (Aruba Fair Trade Authority).	15 september 2023	Aruba	Er wordt gewerkt aan de oprichting van de AFTA. Onder meer zal er aandacht zijn voor de administratieve organisatie, en interne controle voor de processen, en HRM aspecten, benodigde actualisatie van de mededingingsregelgeving, huisvesting en de benoeming van bestuursleden.
			6. AFTA operationeel.	1 november 2023	Aruba	Vanwege vertraging in de werving en selectie procedure van de bestuursleden, directeur en personeel van de AFTA (mededingingsautoriteit Aruba) wordt de deadline een maand verplaatst.
			7. PvA versnellen en verbeteren vergunningsbesluiten bestuurlijk vastgesteld.	30 juli 2023	Aruba	Het PvA wordt later bestuurlijk vastgesteld dan gepland omdat er nog overeenstemming moet worden bereikt tussen Aruba en TWO over het plan van aanpak, dat naar aanleiding van feedback nu door Aruba wordt aangevuld. Dit zal naar verwachting 30 juli gereed zijn.
			9. Concept Roadmap ambtelijk vastgesteld.	n.n.b.	Aruba + Nederland	In september zal ambtelijk worden besproken welke additionele acties kunnen worden overwogen in het kader van het landspakket. Afhankelijk daarvan worden vervolgacties bepaald.
E.7	E.7.3	Bestuurlijke heroverweging inning en afhandeling juridische zaken.	4. Inregeling nieuwe wijze van inning.		Aruba	Wordt meegenomen in de onder activiteit A.1.5.2 opgenomen doorlichting niet-belastingmiddelen.
			5. Inregelen nieuwe wijze afhandeling juridische zaken.	n.n.b.	Aruba	Over afhandeling juridische zaken zal definitief worden besloten als meer duidelijk is over de inrichting van het inningsproces, zie E.7.3.1

Thema F: Zorg

- Doel**
- het beheersen en beheersbaar houden van COVID-19;
 - het borgen van de continuïteit van de acute zorg;
 - het efficiënt inrichten van de zorg en het realiseren van een robuust en betaalbaar zorgstelsel.

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
F.1 Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen: - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin).	F.1.1 Doorlopend.				
F.2 In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en ander inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan: - reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg); - gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; - regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); - rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; - medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie); - versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; - herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit.	F.2.2 Voorstel om in gezamenlijkheid (Dutch Caribbean Hospital Alliance (DCHA) + de Samenwerkende Zorgverzekeraars CAS-BES (SZV) een programma van eisen op te stellen waarop een (op kwaliteit en kosten gebaseerde) inventarisatie van tarieven van de bij DCHA aangesloten ziekenhuizen en zorginstellingen op andere bestemmingen (Colombia, Dominicaanse Republiek, Nederland) gestoeld zal worden.	2. Start procedure aanbesteding comparatief onderzoek tarieven ziekenhuizen aangesloten bij DCHA bij interinsulaire medische uitzendingen.		DCHA/SZV/TWO	De uitvoering van deze maatregel vindt plaats onder regie van het vierlandenoverleg. De maatregel vervalt derhalve in de uitvoeringsagenda.
		3. Inzicht in zorgaanbod bij DCHA aangesloten ziekenhuizen en ziekenhuizen in de regio en de (comparatieve) kosten hiervan.		DCHA/SZV/TWO	De uitvoering van deze maatregel vindt plaats onder regie van het vierlandenoverleg. De maatregel vervalt derhalve in de uitvoeringsagenda.
		4. Opstellen plan van aanpak in vervolg op de onderzoeksresultaten.		DCHA/SZV/TWO	De uitvoering van deze maatregel vindt plaats onder regie van het vierlandenoverleg. De maatregel vervalt derhalve in de uitvoeringsagenda.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
F.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.	F.3.2	Versterken eerstelijnszorg.	4. samenwerkingsprotocol voor de kennisuitwisseling tussen HAVA en ASHA vastgesteld.	29 september 2023		I.p.v. één protocol is ervoor gekozen afzonderlijke protocollen per ziektebeeld op te stellen, vooralsnog worden zes protocollen uitgewerkt. Daardoor is de datum verschoven
				8. Uitbreiding huisartsenopleiding naar Arubig artsen gestart.	29 september 2023		
		F.3.3	Preventie.	1. Evaluatie preventietrajecten afgerond.	29 september 2023	Aruba	Eind 2022 is een aantal preventietrajecten gestart, die na afronding zullen worden geëvalueerd.
		F.3.4	Aanpassen verzekeringspakket.	1. Startnotitie Aanpassing Landsverordening Algemene Ziektekosten Verzekering bestuurlijk vastgesteld.	29 december 2023	Aruba	De evaluatie van de wetgeving was ingezet, maar tussentijds was de scope van de opdracht gewijzigd. Als gevolg van diverse ontwikkelingen, waaronder met name ook de plannen ivm een zorgconvenant en het meerjaren financieel kader, is besloten de oorspronkelijke evaluatie opdracht te hervatten. Daarbij worden ook de resultaten van het convenant meegenomen en wordt een nieuwe tijlijn opgesteld. Verwacht wordt dat de evaluatie in het 4 de kwartaal kan plaatsvinden.
				2. Evaluatie Wet Versobering Positieve Lijst Geneesmiddelen afgerond.	30 juni 2023	Aruba	De Wet Versobering Positieve Lijst Geneesmiddelen, die op 1 oktober 2022 is ingegaan, zal worden geëvalueerd. Bezien zal worden of de lijst bijstelling behoeft.
		F.3.5	Kostenbesparing laboratoria.	2. Rationalisering van de tarieven van laboratoriumtesten ingegaan.	n.n.b.	Aruba	Vanwege een gerechtelijke procedure wordt de inwerkingtreding uitgesteld tot nader orde.
		F.3.6	Gegevens en kennis uitwisselen tussen zorgaanbieders.	2. Start onderzoek DATA behoefte inventarisatie.	29 september 2023	Aruba	Deze actie komt i.p.v. 3.6.1. Omdat gebleken is dat er op diverse gebieden projecten /inventarisaties gaande zijn rond gegevensuitwisseling, wordt eerst de wijze van datauitwisseling bezien. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de rijkswet persoonsgegevens die in wording is, naar financiële aspecten en naar praktische uitvoerbaarheid en worden gebruikers en stakeholders betrokken.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting	
F.3	vervolg	F.3.7	Kostenbesparing Farmaceutische zorg.	3. Landsbesluit Verpakte Geneesmiddelen in werking.	Q3 2023	Aruba	Is vervolg op F.3.7.2. De datum is onder voorbehoud van tijdige behandeling door RvA, Ministerraad en Gouverneur.
		F.3.8	Doelmatige inzet medische specialisten.	2. Vervolgacties nav evaluatie functiehuis bepaald.	29 september 2023	Aruba	Is vervolg op evaluatie functiehuis. Onder meer wordt de mogelijkheid bezien van de uitwerking van een nationale manpowerplanning.
		F.3.9	Verbeteren Infrastructuur, inrichting en organisatie ziekenhuiszorg.	1. Opstellen samenwerkingsplan ziekenhuizen HOH en Imsan.	31 december 2023	Aruba	Is vervolg op de in Q4 2022 voltooide activiteit (vastgesteld samenwerkingsdocument HOH en Imsan, met als doel verhogen efficiency door samenwerking)
				3. Interne fusie HOH.	n.n.b.	Aruba	Dit beoogd de fusie van het HOH, de FSLMA en de bloedbank. Deze fusie is bevorderlijk voor de efficiëntie van deze organisaties. De fusie is reeds aangekondigd en gedeponeed en verloopt conform planning.
				4. Onderzoek energiekosten HOH.	29 september 2023	Aruba	Om de kostenontwikkeling van de HOH groep houdbaar te houden is het zaak om specifiek aandacht te geven aan de energiekosten als separaat project. Gezien het financieel belang en de grootschaligheid van dit project en de waarschijnlijk noodzakelijke externe bijstandsbehoefte wordt dit als onderwerp in de roadmap opgenomen.
		F.3.10	Oprichting Kwaliteitsinstituut Zorg.	1. Wet- en regelgeving bestuurlijk vastgesteld.	29 september 2023	Aruba	Doel van het kwaliteitsinstituut is het bevorderen van de kwaliteit van de zorg. Daarvoor is een wettelijke basis nodig. De wetgeving is inmiddels in concept opgesteld. Volgende stap is behandeling door RvA, waarna het bestuurlijk traject volgt. Daarom verschuift de datum naar Q3.
		F.3.11	Borgen betaalbaarheid zorg.	1. Doorrekening kostenontwikkeling zorg op middellange en lange termijn, incl. effecten uitvoering roadmap.	30 september 2023	Aruba + Nederland	Deze activiteit wordt uitgevoerd onder regie van de AZV, met ondersteuning van een door TWO ingehuurde zorgeconoom. De uitkomsten worden ook gebruikt voor de ontwikkeling van een financieel meerjarenplan. Door deze veranderingen verschuift de datum.

Thema G: Onderwijs

- Doel**
- het realiseren van een basiskwaliteit van onderwijs;
 - realiseren van een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
 - het realiseren van goede doorstroom tussen stelsels van onderwijs (al dan niet in Europees Nederland).

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
<p>G.1 Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onderwijskwaliteit, lesmethoden en -middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). <p>Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken.</p> <p>Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	G.1.2	Duurzaam registratiesysteem kerngetallen.	<p>1. PvA duurzaam registratiesysteem voor kerngetallen bestuurlijk vastgesteld.</p> <p>1 augustus 2023</p>	Aruba + Nederland	Betreft één van de concrete vervolgcacties op basis van de aanbevelingen in de eindrapportage van de doorlichting in het onderwijsbestel. Vanwege ambtelijke afstemming heeft dit traject vertraging opgelopen.
			<p>2. Implementatie duurzaam registratiesysteem kerngetallen gestart.</p> <p>1 oktober 2023</p>		Aanpak, fasering en planning volgt uit PvA (zie G.1.2.1)
	G.1.3	Instellen eenduidig taalbeleid.	<p>2. Voortgangsrapportage implementatie taalbeleid opgeleverd.</p> <p>15 augustus 2023</p>	Aruba	Dit jaar worden de eerste stappen gezet voor de implementatie van het taalbeleid. De rapportage beschrijft de voortgang daarvan. Overigens wordt de planning van de acties voor de langere termijn nader uitgewerkt in het kader van actie G.1.4.1
	G.1.4	Tijdspad overige aanbevelingen doorlichting Onderwijs.	<p>2. Uitvoeringsmatrix aanbevelingen doorlichting Onderwijsbestel bestuurlijk vastgesteld.</p> <p>30 september 2023</p>	Aruba	Mede op basis van de uitkomsten van het Vierlandenoverleg in januari 2023 wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze (aanpak en tijdspad) met stakeholders invulling wordt gegeven aan de uitvoering van diverse aanbevelingen in de Eindrapportage.

Thema H: Versterken rechtsstaat

- Doel**
- een bijdrage leveren aan de versterking van de rechtsstaat, door in ieder geval in te zetten op het versterken van het grenstoezicht, de aanpak van financieel-economische criminaliteit en het verbeteren van het detentiewezen.

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting	
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	H.1.1 Doorlopend, op basis van op 29 januari 2021 aangeleverde nulmeting.				Naar aanleiding van het JVO in januari 2023, is tussen de vier landen afgesproken om verder te spreken over de onderbezetting bij de diensten in de Caribische landen en de daarmee samenhangende disbalans in de rechtshandavingsketen. Deze discussie wordt vervolgd in het JVO eind juni 2023.
H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	H.2.1 Behandeling en implementatie Landsverordening Toezicht Kansspelen.	8. Ambtelijke vaststelling Plan van Aanpak KSA inclusief Business Case.	30 juni 2023	Aruba + Nederland	
			9. Bestuurlijke vaststelling Plan van Aanpak KSA incl. Business Case.	14 augustus 2023	Aruba	Dit traject heeft vertraging opgelopen. Op basis van het Plan van Aanpak KSA incl. de Business Case wordt het implementatieplan van de KSA opgesteld, inclusief stakeholdermanagement.
			11. PvA Consumentenbescherming ambtelijk vastgesteld.	n.n.b.	Aruba + Nederland	Naar verwachting zal onderzoek van H.2.12 relevante informatie hiervoor bevatten. KSA zal als ZBO verder invulling geven, na oprichting hiervan.
			12. Uitzetten Onderzoek Kansspelverslaving Oplevering onderzoek kansspelverslaving.	n.n.b.	Aruba	Inmiddels is een verzoek uitgezet aan bij de Sociaal Economische Raad om dit vooronderzoek te doen, een inventarisatie op te maken en advies te geven op dit onderwerp.
			13. implementatieplan KSA ambtelijk vastgesteld.	28 juli 2023	Aruba + Nederland	Met de input van het PvA incl. Business Case kan een concept implementatieplan worden opgesteld voor de oprichting van de KSA, inclusief stakeholdermanagement.
			14. Implementatie KSA bestuurlijk vastgesteld.	31 augustus 2023		
			15. Beleidsdocument n.a.v. ministeriële regeling bestuurlijk vastgesteld.	n.n.b.	Aruba	KSA zal hier als ZBO verder invulling aan geven met inachtneming van zienswijze Kabinet. Zienswijze kabinet t.a.v. kansspelen geschiedt in tranches.
16. Letter of Intent DAC-KSA bestuurlijk vastgesteld.	n.n.b.	Aruba	Betreft een op voorhand wenselijk te achten samenwerkingsovereenkomst tussen de Departementen voor Casinowezen (DAC) en de KSA. KSA zal als ZBO verder invulling aan geven, na oprichting hiervan.			
17. Oplevering onderzoek kansspelverslaving.	n.n.b.			In afwachting van het advies van de SER (H.2.1.12) zal dit onderzoek wel/ niet worden uitgezet.		

Maatregel (zie Landspakket)	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
H.9 Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	H.9.1 Op basis van vastgesteld plan van aanpak projectfase uitvoeren.	6. Hoofdstuk 3 concept wetsontwerp.	31 januari 2024	Aruba+ Nederland	Het derde hoofdstuk van de consensusrijkswet, inclusief de bijbehorende Memorie van Toelichting, zal voor het JVO van januari 2024 worden opgeleverd t.b.v. de opdrachtgever. Bij die gelegenheid zal aan de opdrachtgever ook een tussentijdse uitvoeringstoets worden aangeboden die ziet op hoofdstuk 2 van de rijkswet; waarbij als risico moet worden vermeld dat Aruba achterloopt ten opzichte van de andere landen met betrekking tot wetgeving en ervaring op het gebied van politiegegevens. Dit kan leiden tot mogelijke vertraging.
		7. Uitvoeringstoets wetsontwerp.	n.n.b.		
		8. Duidelijkheid bijstandsverzoek landen.	15 augustus 2023	Nederland	In samenwerking met TWO Nederland gaat JenV de gevraagde bijstand t.b.v. het implementatietraject van de rijkswet beschikbaar stellen, zoals verzocht door de Ministers van Justitie van de landen op 14 december 2022.
H.12 Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	H.12.2 Wijziging van de Landsverordening Criminaliteitsbestrijdingsfonds.	4. Nota verslag aangepaste Landsverordening Criminaliteitsfonds aangeboden aan de Staten.	15 september 2023	Aruba	Ten behoeve van de openbare behandeling wordt er een nota aangeboden aan de Staten.
	H.12.3 Wijziging van de Landsverordening Criminaliteitsbestrijdingsfonds.	1. Eindrapportage over PvA opgeleverd.	n.n.b.	Aruba	De eindrapportage volgt op de behandeling van het de gewijzigde Landsverordening in de Staten.
H.13 Aruba komt met behulp van Defensie voor 1 maart 2021 met een plan van aanpak om de verouderde dienstplichtverordeningen aan te passen en om de ARUMIL te professionaliseren, waarbij onder andere de doorstroombmogelijkheden van de ARUMIL naar de landelijke veiligheidspartners worden verankerd.	H.13.2 Opstellen moderne rechtspositie regeling voor Caribische beroepsmilitairen, inclusief wettelijke inkadering.	2. Concept landsverordening en landsbesluit rechtspositie Arumil.	15 september 2023	Aruba + Nederland	MinDef Nederland levert in september een concept aan.
		3. n.n.b.	n.n.b.	Aruba + Nederland	Betreft vervolgacties die moeten worden bepaald na oplevering aangepaste notitie Iv en Ib rechtspositie Arumil (H.13.2.2).

Landspakket **Aruba**

Uitvoeringsagenda 1 juli – 30 september 2023